

- in the textbook it is necessary to use not only traditional sections aimed at generalization and systematization of knowledge, but also those that promote the development of creative abilities of students, provide an emotional and positive background of learning (“Fantasizing”, “Be a Researcher”, “Work together”, “For inquisitive students”, etc.);
- the differentiation of the teaching material in the middle of the text of the textbook should be done using font selections, and in some cases — signal symbols, frames, colors.

Results of experimental verification of sections of the manuscript of the textbook “World History. History of Ukraine (integrated course)” for the 6th school year of institutions of general secondary education confirm the effectiveness of the developed methodological principles, implementation of which increases the level of educational achievements and encourages the development of self-education of the sixth school year students.

Keywords: the school textbook, methodological basis, general secondary education.

ЗОВНІШНЄ НЕЗАЛЕЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ ПО ЗАКІНЧЕННЮ ЗАКЛАДІВ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ У КРАЇНАХ БЛИЗЬКОГО ЗАРУБІЖЖЯ

Світлана Науменко, к.пед.н., с.н.с.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Метою дослідження є представлення досвіду запровадження зовнішнього незалежного оцінювання (державних випускних іспитів) по закінченню закладів базової середньої освіти у країнах близького зарубіжжя та окреслення перспектив зовнішнього незалежного оцінювання на рівні базової середньої освіти в Україні у контексті цього досвіду.

Під час аналізу вітчизняної і зарубіжної науково-методичної літератури з проблеми створення і функціонування систем державної підсумкової атестації і зовнішнього незалежного оцінювання на другому рівні загальної середньої освіти (на рівні базової середньої освіти для здобу-

вачів освіти 14–16 років) в країнах близького зарубіжжя (Азербайджані, Вірменії, Естонії, Казахстані, Латвії, Литві, Молдові, Республіці Білорусь, Російській Федерації) було виявлено, що:

- у всіх проаналізованих нами країнах близького зарубіжжя проводяться державні випускні іспити по закінченню закладів базової середньої освіти. Причому, в Азербайджані, Естонії, Латвії, Литві, Молдові, Російській Федерації вони проводяться у формі зовнішнього незалежного оцінювання (в Російській Федерації ці іспити мають назву «Основний державний іспит»);

- метою державних випускних іспитів по закінченню закладів базової середньої освіти в країнах близького зарубіжжя є виявлення рівня освітніх досягнень здобувачів базової середньої освіти. У Молдові мета цих іспитів – сертифікація рівня базових знань і навичок здобувачів освіти (гімназистів). Так, випускникам, які успішно склали іспити, видається сертифікат про гімназійну освіту. Цей сертифікат дає можливість здобувачу освіти брати участь у конкурсі вступу до ліцеїв або закладів професійно-технічної освіти.

У всіх проаналізованих нами країнах близького зарубіжжя здобувачі базової середньої освіти, склавши державні випускні іспити отримують сертифікат (атестат) про завершення базової середньої освіти. Тільки у Латвії здобувачі базової освіти отримують сертифікат лише за умови успішного складання іспитів зовнішнього незалежного оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти, в іншому випадку – табель, який дає можливість їм навчатися лише у закладах основної професійної або ремісничої освіти;

- кількість державних випускних іспитів на сертифікат (атестат) про завершення базової середньої освіти варіюється від трьох (Республіка Білорусь) до п'яти обов'язкових предметів (Латвія) або двох обов'язкових і двох на вибір здобувача освіти (Російська Федерація);

- обов'язковими предметами є: *державна мова* (білоруська – в Республіці Білорусь; естонська – в Естонії; латвійська – в Латвії; литовська – в Литві; російська – в Російській Федерації; румунська – в Молдові), *математика*, а також *рідна мова* (наприклад, польська або російська в Латвії та Литві; азербайджанська або російська в Азербайджані) або *рідна мова і література* (Казахстан, Вірменія), або *російська мова* (Республіка Білорусь), або *російська* або *казахська мова* (Казахстан), або *іноземна мова*

(англійська, німецька, російська або французька — на вибір здобувача) та *історія Латвії* (в Латвії), або *історія румун* та *всесвітня історія* (Молдова);

- предметами на вибір здобувача базової середньої освіти є: фізика, хімія, біологія, географія, література, історія, суспільствознавство, іноземні мови (англійська, французька, німецька, іспанська), інформатика, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) (Російська Федерація, Казахстан) та геометрія, історія Казахстану, всесвітня історія (Казахстан).

Зроблено висновок, що перспективами зовнішнього незалежного оцінювання на рівні базової середньої освіти в Україні у контексті досвіду країн близького зарубіжжя є: 1) запровадження державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання, метою якої має бути оцінювання рівня освітніх досягнень гімназистів та сертифікація з метою рекомендації їм напряму профілізації і спеціалізації на наступному рівні освіти (в ліцеї); 2) складання зовнішнього незалежного оцінювання з української мови, математики й англійської мови як обов'язкових предметів.

Ключові слова: зовнішнє незалежне оцінювання; державні випускні іспити; заклади базової середньої освіти; країни близького зарубіжжя.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ПІДРУЧНИКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ 11-ГО КЛАСУ

Валентина Новосьолова, к. пед. н., с. н. с.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Модернізація структури, змісту й організації освітнього процесу на засадах компетентісного підходу детермінує нові вимоги до створення навчальної книжки, докорінного удосконалення функціонального призначення підручника української мови, який має відобразити ті методичні інновації, що з'явилися лінгводидактиці та практиці вчителів. Тому на часі адаптація давно утвердженого на освітніх теренах України компетентісного підходу до нових стратегічних напрямів реформування освіти. Компетентісно орієнтований освітній процес передбачає не накопичення знань та інструктовані дії, а виробляє здатність здобувачів